

לב המזעזעים

עלון חודשי בענייני הלכה ומנהגים, מתוך סדרת הספרים "לב המזעזעים"

גיליון קנ"א

הלכות והליכות בעניין "הנהגת האדם בשבת"

הקב"ה שואל את נשמה יתירה מה חידשת בשבת

בזוהר (ח"ג קעג א) כתוב שבמוצאי שבת שהנשמה יתירה חוזרת למקומה שואל אותה הקב"ה מה חידשה בשבת (הובא בא"ר רצ ב, שע"ת רצ ב, של"ה סוף דף קלד שם ד"ה שינה בשבת).

זמן הלימוד בעלי בתים שאינם עוסקים בתורה כל ימי השבוע, יעסקו יותר בתורה בשבת מתלמידי חכמים העוסקים בתורה כל ימי השבוע (שו"ע רצ ב).

יש אומרים: שהתלמיד חכמים מוזהרים יותר לעסוק בתורה בשבת (מחזיק ברכה סימן רצ ד, ספר הבתים הביאו כה"ח רצ טו).

לימוד עיון בשבת

יש אומרים: שאין ללמוד לימוד העיון בשבת ואין צריך לומר שלא יטריד עצמו בלימוד הגמרא בעומק שגם זה נחשב לחילול שבת (יעב"ץ בסידורו אחרי מסכת סוכה). **מקור לדין זה:** מהגמרא בשבת (ק"ט, א) שמוספרת שר' זירא היה רואה אותן זוגות זוגות ומדברים בדברי תורה, מחזר אחריהם ואומר להם במטותא מנכון לכו והתעסקו בעונג שבת ולא תחללוהו לבטל תענוגים, **הטעם:** מפני שמגיע את עצמו ומונע עונג שבת (שו"ת צפחית מדבש סימן כג, הגהות רי"ע גיטין ס).

יש אומרים: שתלמיד חכם המענג עצמו באכילה ושתייה יכול לענג עצמו גם בלימוד העיון והפלפול, וכוונת ר' זירא שעל ידי הלימוד היו נמנעים מלכבד את השבת ולהתענג מחמת הלימוד, ולא שאסור עצם הלימוד (חיד"א מחזיק ברכה רצ ו, שו"ת מנחת אליעזר ח"ד סימן מה).

שעת לימוד תורה בשבת שווה פי כמה מיום חול

כמו תרי"ג מצוות: בשם מרן החפץ חיים מובא שכתב שכל לימוד בשבת נחשב כמו תרי"ג פעמים לימוד בחול, כיון שאמרו חז"ל (ירושלמי ברכות פ"א ה"ה) ששקולה שבת כנגד תרי"ג מצוות (ספר לב אליהו ח"ב עמוד 38 ששמע ממרן החזו"א).

ובפרט לפי הגר"א שכל אות בדברי תורה ובלימוד התורה היא מצווה, כשעושים זאת בשבת מכפילים כל אות ואות במספר שש מאות ושלש עשרה אם כן כשאדם יושב ולומד בשבת הרי אין סוף למצוות שיוכל להוסיף על חשבוננו ובמיוחד בימי הסליחות כשאדם חייב לחפש זכיות להטות את כף המאזנים לטובה (הגר"א אליהו לופיאן זצ"ל לב אליהו ח"א עמוד 69).

פי אלף: לימוד התורה בשבת פועל אלף פעמים יותר מן

"רבי ברכיה בשם רבי חייא בר בא לא ניתנו שבתות וימים טובים לישראל אלא לעסוק בהם בדברי תורה" (ירושלמי שבת פרק טו ג, שו"ע הרב רצ ג ה).

לימוד תורה בשבת

"אחר סעודת שחרית קובעים מדרש לקרות בנביאים ולדרוש בדברי אגדה" (שו"ע רצ ב).

מעלת לימוד בשבת: לימוד התורה בשבת מלבד מה שמקיימים את מצוות (ואתחנן ו ז) "ודברת בם" וכן מצות "והגת בה יומם ולילה" (יהושע א ח) כדין הלומד בכל ימות השבוע, יש ענין מצד עצם השבת ללימוד תורה.

הטעם בלימוד תורה בשבת: על פי המדרש "אמרה תורה לקב"ה ריבונו של עולם כשיכנסו ישראל לארץ זה רץ לכרמו וזה רץ לשדהו אני מה תהא עלי, אמר לה יש לי זוג שאני מזווג לך ושבת שמו שהם בטלים ממלאכתם ויכולים לעסוק בך" (משנ"ב רצ ס"ק ה).

טעם אחר: לפי שבימות החול אדם רודף אחר מזונותיו ואינו יכול לשבת וללמוד אבל בשבת אין לו לאדם אלא לשבת וללמוד (ילקוט מעם לועז שמות תתשה).

לימוד תורה בשבתות כמצרים

כתוב במדרש (מדרש רבה שמות פרשה ה סימן יח) "תכבד העבודה על האנשים מלמד שהיו בידם מגילות שהיו משתעשעין בהם משבת לשבת לומר שהקב"ה גואלן, לפי שהיו נוהגין בשבת, אמר להן פרעה תכבד העבודה על האנשים ויעשו בה ואל ישעו וכו', אל יהו משתעשעין ואל יהו נפישין ביום השבת" (עין מדרש תהילים מזמור קיט לולאי תורתך).

לחדש חידוש בשבת

מצווה על האדם לחדש חידושי תורה בשבת, ומי שאינו יכול לחדש ילמד דברים שלא למד עד היום (משנ"ב רצ ס"ג ב בשם הספרים בשם הזוהר).

כתוב בספרים שמי שעוסק בתורה ומחדש איזה חידוש מעטרין לאביו באותו עולם ולכן נסמכו ב' ציונים הללו אחד לשני "כבד את אביו" (שמות כ יב) "וזכור את יום השבת" (שמות כ ח), וכן "איש אביו ואמו תראו" (ויקרא יט ג) "ואת שבתותי תשמרו" (בשם האר"י, החיד"א רצ אות ד מחזיק ברכה בשם דעת חכמה).

לע"נ מרת עדנה בת רבקה מינדל וינברגר, נלב"ע ב תמוז תש"פ. תנצ"ב.ה.

הנעשה מעסק התורה של ימות חול (בן איש חי הקדמה לחומש שמונת שנה ב).

סגולת הלימוד בשבת - הכנת ספרות עמוקות

יש אומרים: שיש ספרות שאי אפשר כמעט להבינם בחול ורק בשבת יכולים להבינם מכח קדושת השבת (דרישה תל א, בהקדמת ספר רבי שמשון ותורתו בשם מרן החזו"א).

והטעם: לפי שהמנוחה והמרגוע שימצא בו האדם גורם שיהא ליבו פנוי לתלמוד תורה, ואור החכמה והשכל נתוספו ביום הזה (ספר החיים לאחיו של המהר"ל מפראג חלק פרנסה וכלכלה פרק ו).

תורה שלומדים בשבת לא נשכחת במהרה

יש אומרים: שלימוד תורה בשבת אין שוכחים במהרה, וכמו שרמז זאת הפיטן בזמר "זכרו תורת משה במצות שבת גרוסה" שתורה שגורסים בשבת אין שוכחים במהרה כי "יום שבתון אין לשכוח" (שפת אמת סוף פרשת כי תשא שנת תרסב).

שבת עת רצון

יש אומרים: ששבת היא עת רצון לקבלת התורה, והטעם: שהרי לכו"ע בשבת ניתנה תורה, והוא אז עת רצון כשנתנה להם, וזה מה שאומרים במנחה בשבת "ואני תפילתי לך ה' עת רצון" שהיום הוא עת רצון לקבלת התורה שקוראים בה עתה במנחה והוא הגורם שתעניי (ב"ח רצב א).

הטעם שלא חששו שמא יכתוב חידושי תורה

הטעם שלא גזרו שלא ללמוד משום חשש שמא יכתוב חידושים כמו שמצאנו שאין דנים בשבת חשש שמא יכתוב.

לפי שלא כל הלומדים מחדשים דבר וכותבים אותו, ואף אם חידש חידוש לפעמים ממתיק יום או יומים עד שמעלה אותו על הכתב, בשונה מב"ד שרגלים לעלות את הדף את הפסק דין מיד וגם הבעלי דינים דורשים את זה לכן גזרו חכמים (גנזי חיים פלאג' מערכה א סימן מה).

שיעורי תורה בשבת

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל אם אתם נקהלים בכל שבת ושבת בבתי כנסיות ובתי מדרשות וקורין בתורה ובנביאים מעלה אני עליכם כאילו המלכתם אותי בעולמי" (תנחומא פרשת ויקהל, ילקוט שמעוני פרשת ויקהל רמז תח הובא בב"ר רצ, א"ר שם ג).

שיעור תורה בשבת ממש רבינו: אמר הקב"ה למשה רד ועשה לי קהילות גדולות בשבת כדי שילמדו כל הדורות הבאים אחריו להקהיל קהילות בכל שבת להיכנס בבתי כנסיות ובתי מדרשות ללמד בהם תורה לרבים (תנחומא, ילקוט שמעוני פרשת ויקהל רמז תח הובא בב"ר רצ).

נושא הדרשה: הדרשה צריכה להיות בדינים והנהגות ולא להראות שהוא חכם (ב"ח רצ ב).

שינה בשבת

ואם רגיל בשינת צהרים אל יבטלנו [בשבת] כי עונג הוא לו (טשו"ע רצ א), ויש אומרים דאף מי שאינו רגיל לישון בחול

ישן בשבת (כה"ח רצ אות ו עיין שם הטעם) וכן כתב השל"ה (קיצור השל"ה שבת נר מצווה נג) ואחר האכילה ישן מעט.

מקור לדבר: מהירושלמי (שבת פרק טו הלכה ג הובא המאירי בית הבחירה שבת קיח, ב) "מצות עונג שבת גדולה עד מאוד... ובירושלמי אמרו במה מענגו מור אמר בשינה ומר אמר בתלמוד תורה ולא פליגי כאן בתלמיד כאן בבעל הבית".

ביאור תלמיד חכם שלומד כל השבוע מענגו לשבת בתלמוד תורה ובעל הבית בשינה (מאירי שם בשם רבותיו). והמאירי עצמו מפרש להפך תלמיד חכם שכל השבוע עוסק בתורה אז מענגו לשבת בשינה ובעל הבית שמתעסק כל השבוע בעסקיו ראוי לו להתעסק בשבת מעט בתורה דרך עונג.

סמך לדבר להאריך בשינה בבוקר: לפי שבכל ימות השבוע נאמר בתמיד של שחר (במדבר כח ד) "בבוקר בבוקר" ובתמיד של שחר של שבת לא נאמר בבוקר אלא (במדבר כח ט) "וביום השבת" ומלשון זה משמע איחור מימי החול לכן נוהגים לישון בשבת בבוקר וביום יותר (מרדכי מסכת שבת פרק כל כתבי סימן שצח).

סמך נוסף: בכל הקרבנות כתוב (ויקרא ט יז, במדבר כח כג) "עולת הבוקר" חוץ מקרבן שבת והכונה שבשבת לא השכימו כל כך (מהרי"ל הלכות שבת).

דורשי רשומות נתנו רמז לענין זה: שבת ר"ת שינה בשבת תענוג (מדרש הובא בכתבי האר"י ובליקוט הראובני פרשת ואתחנן טז יב, קיצור השל"ה מסכת שבת עניני עירוב שבת).

ב' עניני שינה בשבת א. להאריך בשינת שחרית (וכך פסק מור"ם רפא), ב. שינת צהריים (רמ"א רצ א ואם רגיל בשינת הצהריים אל יבטלנו, כה"ח שם אות ו).

טעם בשינה: לפי שעל ידי השינה ניצול מהרבה מכשולים, כגון מדיבורים אסורים ושמיעת לשון הרע, ואין תענוג גדול מזה לנפש ובשינה תהיה תועלת גדולה לנפשו שעל ידי כך ינצל מחילול שבת שהיותו ער לא ימלט מלדבר דברים בטלים (ילקוט מעם לועז פרשת משפטים כג יב).

טעם אחר: לפי שבשבת טרודים שרי האומות לקבל מזון כל אחד לאומה שלו ומכיון שהם טרודים במזונם הם לא שולטים ואינם מקטרגים בשבת, ולכן שינה בשבת תענוג שהנשמה הולכת למעלה ואין שטן ואין פגע רע (ילקוט ראובני פרשת ואתחנן ד"ה ופן תשא בשם האר"י ז"ל, הובא בכה"ח פלאג' כט ט).

טעם אחר: בכל הנבראים יש שינה, ואפילו מים ישנים ואם הם לא ישנו יתקלקלו, רק שהמים יש לה חיות מעט וישנים מעט, כל הנבראים ישנים כפי חיותו שינתו, וכל שיש יותר חיות צריך יותר שינה, והאדם שיש לו חיות מרובה על כל הנבראים הוא ישן ביותר כדי שיתחדש יותר ולכן בשבת קודש כיון שיש לאדם נשמה יתירה יש יותר חיות וצריך יותר שינה (בני יששכר מאמר השבתות מאמר י אות ו בשם חכמי הקבלה).

יש מבארים שהכוונה שינה, מלשון שינון דהיינו שהשינון והלימוד בשבת הם תענוג, והיינו שבשבת יש להרבות ולהוסיף בלימוד התורה (נוהג כצאן יוסף שבת לו עמוד קסד).

יש אומרים: שיפה לאדם לשמור עצמו שלא לישון כל כך

בשבת, והטעם: שלא יבוא לידי ביטול תורה (משנ"ב רצ ס"ק ג), כי יפה שעת אחת בתורה... (ספר חסד לאלפים סימן רלא).

כוונת השינה

יש אומרים: שיאמר לפני השינה "הריני מוכן לישן כדי שתהא דעתי צלולה ומיושבת עלי לעבודת ה' יתברך, ובשבת יוסיף ומשום עונג שבת וכו'" (פלא יועץ ערך שינה, כה"ח רלא אות ז).

מנהגם של גדולי ישראל

האר"י היה ישן ביום השבת אחר האכילה שיעור ב' וג' שעות (שער הכוונות דרוש קידוש ליל שבת דרוש א, שערי תשובה רצ ד"ה צהרים).

וכתב בשערי תשובה רבים מקיימים מנהג האריז"ל ומי יתן אם יקיימו שאר הנהגותיו ואזהרותיו כי קודש הם (שע"ת סו"ס רצ בשם מזחיק ברכה אות ב).

הגר"א היה רגיל למעט בשינה ביום השבת, וכששאלו אותו והרי נאמר שינה בשבת תענוג, אמר להם כיון שקראו בשם תענוג אין ראוי להרבות בו ויש להרבות בעסק התורה (הובא ריש ספר דברי אליהו).

מרן החיד"א החיד"א לא היה ישן כלל ביום השבת ואמר שהשינה בשבת היא דוקא לתלמידי חכמים הראשונים (קונטרס שמע טוב שבסוף מעגל טוב נכתב על ידי נכדו מפי רבי משה אזולאי).

זמן השינה

אף מי שישן בשבת מכל מקום לא ירבה יותר מדאי בשינה, והטעם: כדי שלא יביאנו לידי ביטול תורה שאפילו תלמידי חכמים שלומדים בכל ימות השבוע שיש להם מצוה שיתענוגו ביותר, אין הכוונה שיכלו כל היום בתענוגים, אלא הכוונה היא שימשכו בתענוג יותר משאר בני אדם ואדרבה חייב אדם לחדש חידושי תורה כמו שמובא בזוהר (ח"ג רעג ע"א) שבמוצאי שבת שואל הקב"ה את הנשמה מה חידשה בשבת (משנ"ב רצ ס"ק ג בשם א"ר שם ב).

סמך לדבר מזמירות של ליל שבת בפיוט מה ידידות "והשינה משובחת כדת נפש משיבה" דהיינו השינה משובחת רק אם כדת נפש משיבה ולא לישון כל היום ולבטל מהתורה אלא תכף לאחר שינה מועטת יקום ויעסוק בתורה (פירות עץ חיים על זמירות של שבת).

הגאון ר' חיים פלאג'י (כה"ח סימן כט אות ט) כתב בימות הקיץ לא ירבה בה יותר מג' שעות ושעה ומחצה בימות החורף.

לא יאמר בשבת נישן כדי לעשות ממלאכתנו בערב (מג"א רפט א).

לא יאמר אדם נישן כדי שנעשה מלאכתנו במוצאי שבת שאסור לומר למחר אעשה, ואפילו אם חפץ לכתוב דברי תורה, והטעם: מפני שמראה שמה שישן ונח בשבת הוא בשביל יום חול והוא זלזול כבוד יום שבת אלא יאמר ננוח כי שבת היום (ספר חסידים רסו הביאו משנ"ב רצ ס"ק ד, כה"ח שם אות ז, של"ה מסכת שבת). **טעם אחר:** דהוי כמכין משבת ליום חול (ערוה"ש רצ א, משנ"ב שם ס"ק ד).

שינה היא תענוג או אחת משישים במיתה

הטעם שאומרים שינה היא תענוג והרי השינה (ברכות נו, ב) היא אחת משישים במיתה.

מכיון שבשבת יש נשמה יתירה שניתן לאדם, השינה היא באמת תענוג ולא אחד משישים במיתה כי קדושת השבת מסייעת לכך שירגיש בה תענוג (ילקוט ראובני ואתחנן).

להיות ניעור כל ליל שבת [משמר]

יש אומרים: שאסור להיות ער כל ליל שבת [ולעשות תיקון כרת], והטעם: כמו שאסור לצער עצמו ולהתענות בשבת (שו"ת תורה לשמה סימן תמט, שו"ת לב חיים ח"ב סימן קפ).

ראייה לדבר: מדברי הטור והרמ"א (רצ א) שכתב שהרגיל בשינת צהרים אל יבטלנו, כל שכן שאין לבטל שינת הלילה דודאי אדם רגיל בה (שו"ת ציץ אליעזר חלק ז סימן כג שאלה ב אות ה שהביא מספר זה השולחן חלק א להגאון ר' שרייה דבליצקי צ"ל).

ראייה נוספת מדברי רש"י (כתובות סב, ב ד"ה מע"ש) שכתב שהוא ליל תענוג ושבתה והנאת הגוף (הגר"ש דבליצקי בספרו זה השולחן ח"א סימן רצ).

ויש אומרים: שאם לימוד התורה הוא תענוג בשבילו עד שתענוג זה יותר מצער מניעת שינה אפשר, כמו שמותר להתענות תענית חלום בשבת (שו"ע רפח ה משנ"ב שם ס"ק טו) שאז התענית עונג לו יותר מאכילה (נשמת שבת סימן רג על פי מהר"ל בספר גבורתה ה פרק נ, לענין מעשה בר"א ור' יהושע שהיו מספרים כל אותו הלילה, וכן אמר הגריש"א הובא בספר קונטרס קנין תורה עמוד פו, שו"ת ציץ אליעזר ח"ז סימן כג אות ה).

זהירות מלדבר דברי חול

מה מאוד מאוד צריך האדם להיזהר בזה, מלדבר דברי חול בשבת קודש, ומה גם דברים בטלים... כמבואר בזוהר (יסוד ושורש העבודה שער ח פרק יא, זוהר פרשת בשלח ח"ב עמוד מזו ס"ג ע"ב).

מקור מהפסוק (ישעיה נח יג) "וכבדהו מעשות דרכיך ממצוא חפצך **ודבר דבר**" ודרשו מזה חז"ל (שבת קיג, א) שלא יהא דבורך של שבת, כדבורך של חול, וביאר רש"י (שם ע"ב ד"ה שלא) כגון מקח וממכר וחשבונות דהיינו לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר.

ויש שביארו: שלא ירבה לדבר בשבת דברים בטלים, והטעם שפירשו כן: שקשה להם אם כרש"י שהכוונה על איסור מקח וממכר לומדים זאת ממצוא חפצך ומדוע צריך לימוד "דבר דבר" (תוס' שם ע"ב ד"ה שלא, רא"ש ועוד).

השו"ע כתב את שתי הדעות יחד: וז"ל ודבר דבר (ישעיה נח, יג) שלא יהא דבורך של שבת כדבורך של חול; הלכך אסור לומר דבר פלוני אעשה למחר או סחורה פלונית אקנה למחר, ואפילו בשיחת דברים בטלים אסור להרבות (שו"ע שז א).

מעלת הנזהר בדיבור: הנזהר מלדבר דברי חול קדוש יאמר לו, ואנשי מעשה נזהרים ביותר מזה, שלא לדבר בשבת אפילו דברים הכרחיים כי אם בלשון הקודש (משנ"ב שם ס"ק ה).

יש אומרים: שבשבת ויו"ט שהם ימים קדושים אין לדבר דברים שאינם נצרכים מאוד ובמעשה רב (אות קמ) כתב ששבת יש לשמור מאוד שלא לדבר כי אם דברי תורה.

הטעם שאסור הדיבור בשבת

אמר ר' אבוה שבת לה' שבות כה' מה הקב"ה שבת ממאמר אף את שבות ממאמר (ירושלמי שבת פרק טו ה"ג), **ביאור** משום שלגבי שבת מלאכות שבת הדיבור הוא כמעשה שבריאית העולם היתה בדיבור כמו שנאמר (תהילים לג ו) "בדבר ה' שמים נעשו ורוח פיו כל צבאם" וממלאכה זו שהיתה בדיבור שבת ממלאכה ולכן גם אנו צריכים לשבות ממלאכה (כלי יקר שמות כ יג ד"ה זכור).

טעם אחר: משום כבדו שבת והוא על פי הפסוק (ישעיה) וכבדתו שהנהגה של שבת צריכה להיות יותר מכובדת מיום חול.

טעם אחר: לפי ששבת הוא זמן היחוד עם בין ישראל לקב"ה וכל דיבור של חול מפריש ומבטל היחוד [כדמיון מלך ומלכה שיושבים זה עם זה והמלכה עוזבת את המלך ומדברת עם זרים אין לך ביטול יחוד גדול מזה (עיין זוה"ק אמור קה ע"א, ספר שבת מלכתא ח"ב פרק ו).

טעם אחר: לפי ששבת הוא הזמן שבו אנו מעידים על הקב"ה שברא את העולם [ולא נברא מעצמו] והכל נברא לכבודו, וכאשר אדם נוטל את כח הדיבור ומשתמש בו לדברים בטלים שהוא היפך כוונת הבריאה אין לך כפירה בכוונת הבריאה גדול מזה (הגרש"א חכמה ומוסר ח"ב כה).

אין להרבות בשיחת דברים בטלים

במדרש רבה (ויקרא לד) וכן בירושלמי (שבת פרק ט הלכה ג) מובא אמר ר' חייא ר' שמעון בר יוחאי הוה ליה אימא סבתא [היה לו אמא זקנה] דהות משתעיא סגי, [שהיתה מרבה בדיבור בשבת] אמר לה אימא שבתא הוא [שבת היום] ושתקה (מדרש רבה סוף פרשת בהר פרק לד אות טו).

בירושלמי (שבת פרק טו הלכה ג) כתוב בקושי התירו שאילת שלום בשבת, וכן בטורח גדול התירו ללמוד תורה (ירושלמי שבת פרק טו הלכה ג רבי חגי בשם רבי שמואל בר נחמן).

רמז לדבר

מהפסוק (שמות לד כא) "ששת ימים תעבוד וביום השביעי תשבות בחריש ובקציר תשבות" בחריש היינו דראוי להחריש, "ובקציר" שיקצר בדבריו ככל האפשר וזהו תשבות (ספר נועם מגדים על הפסוק בחריש ובקציר תשבות).

לימוד זכות על המדברים דברים בטלים בשבת

אף שהובא שאין לדבר דברים בטלים בשבת ובדוחק התירו שאילת שלום בשבת, יש ללמד זכות על אותם שמתאספים ומדברים דברים בטלים בשבת כיון שהם שמתענגים בסיפורים הוי בעבורם עונג שבת ומותר (רמ"א שו"א תרומת הדשן פסקים וכתבים סימן קנה).

יש אומרים: שעיקר לדינא הוא כפירוש רש"י שהאיסור של דבר דבר הוא בעסקי מקח וממכר, ומה שאמרו במדרש ובירושלמי שאין לדבר דברים בטלים זהו ממידת חסידות שראוי לכל אדם כך לנהוג לכבוד שבת, **וראייה לדבר:** מדברי הרמ"א (שו"א) שכתב ובני אדם שסיפור שמועות ודברי חידושים הוא עונג להם מותר לספרם בשבת כמו בחול אבל מי שאינו מתענג אסור לאומרם כדי שיתענג חבריו ואם האיסור משום דבר דבר אין הותרה מפני התענוג (ערוה"ש שו"ב).

במנהג לומר "נישט אום שבת גירעט" יש מהמוני העם שנוהגים לדבר דברי חול בשבת ואומרים "נישט אום שבת גירעט", אין בזה שום צד היתר ואין בה שום אחיזה בהלכה להתיר בכך את הדיבור, ומשפט זה מקורו מאותם אופנים שהותר בהם הדיבור אלא שבכל זאת עושים הכר (פסקי תשובה שו"א בשם פלא יועץ ערך שבת וקורא לזה מנהג בורים העושים חוכא ואיטלולא).

לדבר על דברים עצובים

אל ידבר בשבת מאוהביו שמתו, ונראה לי הוא הדין לכל כיוצא שמביא לשברון הרוח (יוסף אומץ סימן תרכא).

לדבר בלשון הקדוש

הנשמר לגמרי מלדבר בשבת קודש דברי חול קדוש יאמר לו ואנשי מעשה נזהרים ביותר שלא לדבר בשבת קודש אפילו דברים הכרחיים כי אם בלשון הקודש (משנ"ב שו"ק ה), ומובא שהאר"י היה נזהר מלדבר בשבת כי אם בלשון הקודש, **והטעם:** כדי לעשות גדר שלא יבואו לשיחה בטילה (פרי עץ חיים שער השבת סוף פרק כא, יוסף אומץ תריט).

דיבור בשבת על עסקי מצווה

מותר לדבר בשבת על דברים שעתידין הוא לעשות בימות החול אף אם הם כרוכים בפעולה שאסור לעשותה בשבת, אם הוא עושה זאת לצורך מצווה, **והטעם:** משום שנאמר "ממצוא חפצך ודבר דבר" חפצך אסורים חפצי שמים מותרים (משנ"ב שו"ק ו).